

Opiskelijavalintojen ja avoimen ammattikorkeakoulutuksen linjapaperi

Tämän linjapaperin tarkoituksena on kuvata, mitkä ovat SAMOKin linjat opiskelijavalintoihin ja avoimeen ammattikorkeakoulutukseen liittyen. Linjapaperin liitteenä on termipankki lukijalle.

Opiskelijavalinnat

Korkeakoulujen tutkintoihin johtaviin koulutuksiin haetaan pääosin yhteishauissa, joita järjestetään kolme kertaa vuodessa, kaksi keväällä ja yksi syksyllä. Tämän lisäksi korkeakoulut voivat järjestää omia hakuja erillishakuina ja joustavina hakuina tai opiskelija voi suorittaa opintoja avoimessa korkeakoulussa. Ammattikorkeakoulujen opiskelijavalinnat uudistettiin 2020, jolloin yhteispistevalinnasta siirryttiin erilliseen todistusvalintaan ja AMK-valintakokeeseen. Uudistuksen tavoitteena oli luopua pitkää valmistautumista vaativista valintakokeista ja tänä päivänä valtaosa opiskelijoista valitaan ammatillisen perustutkinnon tai ylioppilastutkinnon arvosanojen perusteella. Loput opiskelupaikat täytetään AMK-valintakokeen perusteella, joka on käytössä kaikissa ammattikorkeakouluissa ja lähes jokaisella alalla.

Todistusvalinta

Todistusvalinta on opiskelijavalinta, jossa valinta perustuu pelkästään toisen asteen todistuksen arvosanoihin. Todistusvalinnan rooli kasvoi vuoden 2020 opiskelijavalintauudistuksen jälkeen, kun korkeakoulut sopivat opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa, että vähintään puolet opiskelijoista valitaan todistuksen perusteella. Todistusvalinnan pisteytysmalli on käytössä kaikissa ammattikorkeakouluissa ja kaikilla koulutusaloilla lukuun ottamatta kulttuurialaa ja tulkin koulutusta. Todistusvalintaa varten on luotu uudet pisteytysmallit ammatilliselle perustutkinto- ja ylioppilastodistukselle. Kussakin valintakohteessa määritellään, kuinka monta opiskelijaa valitaan todistuksella (ns. todistusvalintakiintiö) ja näistä vielä määritellään, kuinka moni valitaan ammatillisella perustutkinto- tai ylioppilastodistuksella.

Vuonna 2024 ammattikorkeakoulujen aloituspaikoista keskimäärin 55 % jaettiin todistusvalinnan kautta. Jakauma vaihtelee koulutusohjelmien ja ammattikorkeakoulujen välillä riippuen eri alojen hakijamääristä ja erityisvaatimuksista. Matalimmillaan todistusvalinnalla valittiin tutkintoon 20 % aloituspaikoista ja korkeimmillaan 100 %. Keskimäärin ammatillisen perustutkinnon todistuksella hakeville on varattu puolet vähemmän aloituspaikkoja kuin ylioppilastutkintotodistuksella hakeville.

Tavoitteet

- Ylioppilastutkinnolla ja ammatillisella perustutkinnolla hakevilla on sama aloituspaikkamäärä todistusvalinnassa.
- Todistusvalinnalla valittujen sisäänottomäärä on maksimissaan 50 % aloituspaikoista.
- Ensikertalaisille varattujen opiskelupaikkojen määrä on maksimissaan 50 % todistusvalinnan aloituspaikoista.
- Todistusvalinnan lisäksi tehtävät erilliset soveltuvuuskokeet standardoidaan korkeakoulujen välillä.
- Todistusvalinnan kautta tulevien soveltuvuutta alalle mitataan AMK-valintakokeen koulutusaloiteilla osioilla niiden alojen osalta, joilla on terveyteen ja toimintakykyyn liittyviä vaatimuksia.
- Hakukohteisiin voidaan määrittää perusteluista syistä oppiaineiden arvosanarajoja hakukelpoisuuden määrittämiseksi.

AMK-valintakoe

Vuodesta 2020 lähtien ammattikorkeakouluihin on voinut hakea yhteisellä AMK-valintakokeella kevään toisessa ja syksyn yhteishaussa. Se on digitaalinen valintakoe, jonka hakija voi suorittaa valitsemassaan ammattikorkeakoulussa riippumatta, mihin ammattikorkeakouluun on hakemassa. Yhdellä valintakokerralla voi myös hakea useampaan hakukohteeseen, eri ammattikorkeakouluihin ja eri aloille. Kokeen sisältö ja kesto määräytyvät sen mukaan, mihin kohteisiin on hakenut. Kokeen suorituskielet määräytyvät hakukohteiden opetuskielen mukaan pois lukien englannin kielen osio. Sekä suomen- että ruotsinkielisiin hakukohteisiin haettaessa on valittava kokeen alussa suorituskielet ja koko koe suoritetaan kyseisellä kielellä pois lukien englannin kielen osio. AMK-valintakokeessa arvioidaan valmiuksia AMK-opintoihin eikä siihen liity ennakkomateriaalia tai -tehtäviä.

Kevästä 2022 lähtien englanninkielisiin ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin koulutuksiin on erillinen, International UAS Exam -pääsykoe. Suurin osa hakukohteista käyttää kyseistä pääsykoetta kevään ensimmäisessä yhteishaussa, mutta sen lisäksi ammattikorkeakouluilla on käytössä myös muita valintatapoja.

Pelkällä pääsykokeella tulisi jatkossakin olla mahdollista päästä korkeakouluun niin ettei aiempi epäonnistuminen opinnoissa estä etenemistä. Suurin osa suomen- ja ruotsinkielisistä hakukohteista käyttää AMK-valintakoetta, pois lukien kulttuuriala. Valintakokeen lisäksi sosiaali- ja terveys-, humanistisen- ja kasvatusalan sekä liikunnan että merenkulun alan hakukohteissa on terveyteen ja toimintakykyyn liittyviä vaatimuksia. AMK-valintakokeessa on sekä kaikille hakijoille yhteisiä osioita että eri koulutusalojen omia osioita.

Tavoitteet

- Valintakokeen yhteinen osio on käytössä kaikissa ammattikorkeakouluissa ja kaikilla aloilla.
- Valintakokeissa huomioidaan hakijan yksilölliset erityistarpeet.
- Sosiaali- ja terveysalojen sekä humanistisilla että kasvatus aloilla valintakokeessa on yhtenäiset menetelmät eettisten- ja tunneälytaitojen mittaamiselle.
- Valintakokeiden kautta hakeville ei ole ensikertalaiskiintiötä.

- Valintakokeeseen osallistuvalla tulee olla mahdollisuus hakea korkeakoululta lainaksi kokeessa vaadittavat työvälineet ja materiaalit.
- Valintakokeeseen osallistuminen on opiskelijalle maksutonta niin Suomessa kuin sen ulkopuolella.
- UAS Exam ja AMK-valintakoe ovat sisällöltään samankaltaiset ja opiskelijoita kohdellaan yhdenvertaisesti kansallisen järjestelmän kanssa.

Hakeminen ja ensikertalaiskiintiö

SAMOK ei kannata valintamenetelmien eriarvoistamista. Todistuksella ja valintakokeella tulisi olla samankaltaiset painoarvot korkeakoulun hakuprosessissa, Mitaten hakijan kyvykkyyttä selviytyä AMK-opinnoista

Yhteisvalinta toteutetaan alkuvuodesta, keväällä sekä syksyllä ja sen kautta valitaan suurin osa korkeakoulujen opiskelijoista. Vuoden ensimmäisessä haussa tammikuussa valitaan opiskelijat vieraskieliseen tutkintokoulutukseen. Vuoden toinen haku järjestetään maaliskuussa ja se on sekä hakija- että opiskelijapaikoiltaan suurin. Siinä haetaan opiskelijoita suomen- ja ruotsinkielisiin ohjelmiin. Syksyn yhteishaussa haetaan opiskelijoita keväällä alkaviin koulutuksiin ja siinä painottuvat usein monimuoto-opinnot. Viidessä ammattikorkeakouluista järjestetään lisäksi yhteinen haku ammatilliseen opettajakoulutukseen tammikuussa.

Yhteishaun aikataulu valmistellaan Opetushallituksen ja korkeakoulujen yhteistyönä, eli hakuajat ovat samat kaikissa korkeakouluissa. Hakijalla on mahdollisuus hakea samalla kertaa kuuteen eri hakukohteeseen. Tietoa siitä, millaisen opintomenestyksen mikäkin valvontakohde vaatii, ei ole saatavilla. Ensimmäisessä haussa hakukohteiden järjestyksellä ei ole väliä ja hakijalle voidaan tarjota niin monta paikkaa, kuin mihin valintamenestys riittää. Tämän järjestelyn tavoitteena on antaa lukukausimaksuvelvoitetuille mahdollisuus ottaa opiskelupaikka vastaan sellaisesta korkeakoulusta, josta hänen on mahdollista saada stipendi. Kevään toisessa haussa ja syksyn haussa hakukohteet tulee asettaa järjestykseen. Hakijalle tarjotaan sitä opiskelupaikkaa, joka on ylimpänä, mihin valintamenestys riittää.

Suomessa pyritään koulutustason nostoon muun muassa lisäämällä aloituspaikkoja ja pyrkimällä kohdentamaan niitä suoraan toiselta asteelta tuleville. Yhteishaussa opiskelijavalintaan vaikuttaa ensikertalaisuuskiintiö, jonka mukaisesti ammattikorkeakoulun tulee varata eli kiintiöidä ensi kertaa korkeakouluun hakeville osa opiskelupaikoista. Ensikertalaiseksi lasketaan hakija, jolla ei ole korkeakoulututkintoa tai aiemmin vastaanotettua opiskelupaikkaa korkeakoulussa. Ensikertalaiskiintiötä ei tarvitse käyttää vieraskieliseen koulutukseen haettaessa. Korkeakouluja kannustetaan nostamaan ensikertalaisten määrää esimerkiksi korkeakoulujen rahoitusmallin avulla, mikä heikentää opiskelijoiden mahdollisuuksia alan vaihtoon. Ensikertalaisuuden menettäminen välittömästi opiskelupaikan vastaanottamisen jälkeen, vaikkei opintoja olisi suorittanut lainkaan.

Tavoitteet

- Opiskelija voi hakea kymmeneen opiskelupaikkaan samassa yhteishaussa.
- Korkeakouluun hakeva näkee hakuvaiheessa, millaisin tuloksin haettavaan kohteeseen on aikaisempina vuosina tullut valituksi.

- Kulttuuriala poislukien kaikkiin ammattikorkeakouluopintoihin on mahdollista hakea pääväyliä (todistusvalinta ja valintakoe) kautta.
- Kaikissa korkeakouluissa on yhdenvertainen hakumenetelmä käytössä ja yhdenvertaista menetelmää käytetään myös kulttuurialalla.
- Aloituspaikkojen määrää tarkastellessa huomioidaan elinkeinoelämän pitkän aikavälin tarpeet, koulutusalan opetusresurssit, työharjoittelumahdollisuudet ja alakohtaiset muut mahdolliset tarpeet, kuten opetusvälineiden riittävyys.
- Opiskelijan ensikertalaisuus säilyy, mikäli hän on suorittanut alle 60 opintopistettä ja luopuu opiskelupaikastaan.
- Korkeakoulujen rahoitusmallissa ei ole kannusteita ensikertalaisuuteen liittyen.
- Opiskelijavalintajärjestelmän on kohdeltava kaikkia hakijoita yhdenvertaisesti.

Erillishaku

Ammattikorkeakouluihin voi hakea yhteishaun lisäksi erillishaulla, jossa haetaan suoraan yhteen koulutukseen. Erillishaku sisältää muun muassa polkuopinnot, väyläopinnot ja siltaopinnot. Polkuopinnot suoritetaan avoimen AMK:n kautta yhdessä tutkinto-opiskelijoiden kanssa ja vähintään 50 opintopistettä suoritettuaan, voi polkuopiskelija hakea erillishaussa tutkinto-opiskelijaksi. Korkeakoulujen välillä on eroa siinä, kuinka paljon opintoja tulee olla suoritettuna ennen tutkinto-opiskelijaksi hakemista. Polkuopinnot ovat maksullisia eikä sisäänpääsy ole taattua, vaikka kaikki tarvittavat opinnot olisi suoritettu hyvin arvosanoin.

Toisella asteella suoritettavat väyläopinnot voivat olla esimerkiksi 30 opintopisteen laajuiset korkeakouluopinnot osana toisen asteen opintoja. Niiden suorittaminen antaa erillishakuoikeuden korkeakouluun. Tällä hetkellä käytössä on kuitenkin paljon erilaisia alueellisia ratkaisuja ja kahden oppilaitoksen välisiä sopimuksia, mikä aiheuttaa sekaannusta opiskelijoille ja luo eriarvoisuutta opiskelijoiden välillä. Siltaopinnot taas ovat täydentäviä opintoja, joita opiskelija voi joutua käymään siirryttäessä yliopiston kandi-opintojen jälkeen ylempään ammattikorkeakouluun tai ammattikorkeakouluopintojen jälkeen yliopistoon maisteriopintoihin.

Polku-, väylä- ja siltaopintojen lisäksi ammattikorkeakouluilla on käytössä laajasti erilaisia valintamenettelyjä. Esimerkiksi osaan monimuoto-opinnoista haetaan valintakurssilla. Kurssi suoritetaan verkkoympäristössä ja valinta tapahtuu opintomenestyksen perusteella. Monipuoliset valintaväylät luovat erilaisille oppijoille mahdollisuuden hakeutua korkeakouluopintoihin. Todistusvalinta ja valintakoe ovat pääväyliä joiden kautta valtaosa opiskelijoista valitaan.

Tavoitteet

- Polkuopintojen kesto on enintään yksi vuosi (60 opintopistettä) ja hinta per opintopiste on selvästi alempi kuin avoimen ammattikorkeakoulun yksittäisten opintojen opintopisteiden hinta.
- Polkuopiskelijalle palautetaan avoimen ammattikorkeakoulun maksut mikäli opiskelija pääsee tutkinto-opiskelijaksi.
- Opiskelijan tulee hakea polkuopintojen jälkeen tutkinto-opiskelijaksi erillishaun kautta.

- Erillishaun ja muiden joustavien koulutuspolkujen sisäänottomäärä on maksimissaan yhteensä 10 %.
- Erillishaku on yhtenäinen korkeakoulujen kesken.
- Korkeakouluilla on valtakunnallisesti yhteiset termit ja sisältö muihin väyliin liittyen.
- Toisella asteella suoritettut väyläopinnot saa hyväksiluettua ammattikorkeakoulussa, mutta valinta korkeakouluun tapahtuu yhteishaualla.
- Erillisten laajojen väyläopintojen sijaan toiselle asteelle tarjotaan niin sanottuja kurkistuskursseja, joiden avulla opiskelija pääsee tutustumaan alaan, joka häntä kiinnostaa.
- Erillisten valintojen valintaperusteet kuvataan samassa muodossa ja yhtä tarkasti kuin yhteishaun hakukohteissa.
- Yhteishaun ulkopuolella olevien valintojen osalta korkeakoulut toimivat keskenään mahdollisimman samalla tavalla sopien yhteisiä haku aikatauluja.
- Siltaopintojen edellyttämisen periaatteet ovat selkeät ja yhtenäiset koulutusalojen ja korkeakoulujen välillä.
- Erillisiä siltaopintoja ei edellytetä ennen opiskelijavalintaa, vaan vaadittavat opinnot ovat osana tutkinto-opintoja.

Siirtohaku

Ammattikorkeakoululain mukaan siirto-opiskelijalla tarkoitetaan korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin otettua opiskelijaa, jonka opiskeluoikeus siirtyy korkeakoulusta toiseen tai korkeakoulun sisällä koulutuksesta toiseen siten, että tavoitetutkintoon liitettävä tutkintonimike vaihtuu. Ammattikorkeakoulu voi käyttää yhteishaun asemasta erillisvalintaa ottaessaan siirto-opiskelijoita ja kun siirto-opiskelija ottaa vastaan uuden opiskeluoikeuden, hän menettää samalla siirron perusteena olevan opiskeluoikeutensa. Siirto-opiskelijan oikeus suorittaa tutkinto määräytyy siirrossa saadun opiskeluoikeuden mukaisen tutkinnon perusteella. Tutkinnon suorittamisaikaan lasketaan myös se läsnä- ja poissaoloaika, jonka opiskelija on käyttänyt siirron perusteena olevan opiskeluoikeuden mukaiseen opiskeluun.

Opiskelija voi hakea siirtoa korkeakoulun sisällä tai korkeakoulusta toiseen. Käytännössä aiempiin korkeakouluopintoihin ja niissä menestymiseen perustuvia siirto perusteita on helpointa määritellä koulutuksille, joilla on selkeitä lähialoja, samoin kuin sellaisille koulutuksille, joiden opintoja voidaan opiskella sivuaineena. Siirtymisessä ei pitäisi olla enempää rajoitteita, kuin on aidosti tarpeellista. Käytännöt kuitenkin vaihtelevat suuresti ja tietoa siirtomahdollisuuksista on huonosti saatavilla.

Tavoitteet

- Siirtohaku järjestetään yhtenäisessä aikataulussa kahdesti vuodessa ja aikataulu on selkeästi opiskelijoiden löydettävissä.
- Siirtohaku korkeakoulun sisällä ja korkeakoulujen välillä on mahdollista ensimmäisen lukukauden opintojen (n. 30 opintopistettä) jälkeen ja opiskelijan on mahdollista siirtyä suoraan vastaavalle kurssiasteelle saman tutkintonimikkeen sisällä, jota hän suorittaa.
- Siirtohaku on yhdenvertainen, tunnettu ja selkeä korkeakoulujen sisällä ja niiden välillä.
- Siirtymäkäytännöt ja edellytettävien opintojen määrittely ovat mahdollisimman yhtenäiset koulutusalojen ja korkeakoulujen välillä.

- Mikäli siirtohaussa on enemmän hakijoita kuin avoimia paikkoja eikä opintomenestys erottele hakijoita tarpeeksi, valinta tehdään erillisen valintakokeen perusteella.
- Korkeakoulut määrittelevät koulutusalaakohtaisesti opinnot, joiden perusteella siirto-opiskelijoita otetaan sekä mahdollisen siirto-opiskelijoiden määrän.
- Siirryttäessä alalle, jossa on terveyteen ja toimintakykyyn liittyviä vaatimuksia, soveltuvuutta alalle mitataan soveltaen AMK-valintakokeen koulutusalaakohtaisia osioita.
- Siirto-opiskelija saa arvion, kuinka paljon opintoja siirtymisen jälkeen on vielä suoritettavana ennen kuin opiskelija tekee päätöksen siirtymisestä.
- Korkeakoulujen rahoituksessa huomioidaan osan opinnoista suorittanut opiskelija, joka siirtyy siirtohaun kautta toiselle koulutusosalalle tai toiseen korkeakouluun.

Avoim ammattikorkeakoulu

Avoim ammattikorkeakoulu on luotu täyttämään ammattikorkeakoululain edellyttämää mahdollisuutta jatkuvaan oppimiseen. Lain mukaan kuitenkin kaikkien muiden lakisääteisten tehtävien tulee olla kunnossa ennen jatkuvan oppimisen tuottamiseen keskittymistä. Avoim ammattikorkeakoulu on suunnattu erityisesti aikuisopiskelijoille, mutta se on avoin kaikenikäisille ja -taustaisille henkilöille. Tarkoitus on tarjota mahdollisuus opintoihin kaikille, jotka eivät syystä tai toisesta osallistu perinteiseen tutkintoon johtavaan koulutukseen.

Rahoitus avoimeen ammattikorkeakoulutukseen tulee rahoitusmallin jatkuvan oppimisen kohdasta sekä avoimesta ammattikorkeakouluopinnoista perittävistä maksuista. Opintomaksut vaihtelevat oppilaitoksittain. Avoimessa korkeakoulussa opiskelija ei voi suorittaa kokonaista tutkintoa, mutta opiskelija voi tehdä pienempiä opintokokonaisuuksia. Se tarjoaa mahdollisuuden kokeilla korkeakouluopintoja ja päättää sen jälkeen, onko kyseinen koulutus se, mihin haluaa hakea tutkinto-opiskelijaksi. Avoimessa ammattikorkeakoulussa opiskeleva henkilö ei ole päätoiminen opiskelija. Tämän vuoksi he eivät ole oikeutettuja esimerkiksi Kelan ateriatukeen tai opintotukeen.

Tavoitteet

- Avoim ammattikorkeakoulu keskittyy pääsääntöisesti jatkuvan oppimisen tuottamiseen.
- Tutkintoon johtava koulutus on ensisijainen ammattikorkeakoulun tehtävä, jolloin koulutus avoimen kautta ei saa viedä resursseja tutkintoon johtavalta koulutukselta.
- Kurssit ovat maksuttomia ensikertalaiskiintiöön kuuluville.
- Opinnot maksavat korkeintaan 20 euroa opintopisteeltä.
- Avoimessa ammattikorkeakoulussa ei voi suorittaa kokonaista tutkintoa, eikä sillä ole tutkinnonanto-oikeutta.

LIITE: Termipankki

AMK-valintakoe

Valintakoe sisältää kolme kaikille hakukohteille yhteistä osiota: päätöksentekotaidot, opetuskieli (suomi tai ruotsi) ja englannin kieli. Humanistinen ala poislukien kaikissa hakukohteissa testataan myös matemaattisia taitoja. Tekniikan alalla testataan lisäksi matemaattis-luonnontieteellisiä taitoja ja sote- ja humanistisilla aloilla eettisiä- ja tunneälytaitoja. Kokeen sisällöt on suunniteltu niin, että ne mittaavat mahdollisimman hyvin opiskelijan valmiuksia menestyä opinnoissa. Valintakokeen ei odoteta mittaavan motivaatiota tai soveltuvuutta muuta kuin siltä osin mitä taidoista voidaan päätellä. Motivaatiosta hyvänä mittarina toimii halu hakea alalle. Sen sijaan resurssit valmistautua pitkällisesti pääsykokeisiin eivät kerro niinkään motivaatiosta kuin juurikin resursseista valmistautua pääsykokeeseen.

Ensikertalaisuus

Ensikertalaiskiintiö varaa tietyn osuuden opiskelupaikoista hakijoille, jotka hakevat korkeakouluun ensimmäistä kertaa. Kiintiö vaikuttaa todistusvalintaan ja AMK-valintakokeisiin siten, että suurin osa ammattikorkeakouluista varaa merkittävän osan aloituspaikoista ensikertalaisille. Lain mukaan korkeakoulujen on varattava tietty määrä opiskelupaikkoja ensikertalaisille hakijoille parantaakseen heidän asemaansa opiskeluun pääsyssä. Tätä kutsutaan ensikertalaiskiintiöksi. Taustalla on tavoite koulutus- ja osaamistason nostamisesta niin, että vähintään puolet nuorista on korkeakoulutettuja. Ensikertalaiskiintiöllä pyritään takaamaan, että opiskelupaikat kohdentuvat niille, joilla ei vielä ole korkeakoulupaikkaa. Ensikertalaisuuden määritelmä on, että henkilö ei ole suorittanut ammattikorkeakoulu- tai yliopistotutkintoa Suomessa tai vastaanottanut ammattikorkeakoulu- tai yliopistotutkintoon johtavaa opiskelupaikkaa koulutuksesta, joka on alkanut syksyllä 2014 tai sen jälkeen.

Erillishaku

Erillishaun kautta voi hakea tiettyihin koulutusohjelmiin poikkeavien hakukriteerien perusteella. Haut voivat koskea rajatulle kohderyhmälle suunnattua koulutusta, vieraskielistä koulutusta ja sellaisen yhteydessä haettavaa vastaavaa suomen- tai ruotsinkielistä koulutusta, siirto-opiskelijoiden ottamista, avoimen väylän kautta valittavia opiskelijoita tai yhteishaussa täyttämättä jääneiden paikkojen täyttämistä. Hakuajan voi ammattikorkeakoulu määritellä itse; erillisvalinnassa valinta voidaan aloittaa ennen kuin hakuaika on ohi ja haku voidaan päättää kun hakukohteeseen on tullut tarpeeksi hyväksyttäviä hakemuksia.

Joustava haku

Korkeakoulut voivat järjestää haut joustavina hakuina siten, että opiskelijavalinta tehdään hakemuskohteisesti ja haku päättyy, kun hakukohteeseen on valittu riittävä määrä opiskelijoita. Joustavissa hauissa hakuajat ovat tyypillisesti erittäin pitkiä

Opiskelijavalinnat

Opiskelijavalinnoilla tarkoitetaan erilaisia tapoja, joilla korkeakoulut valitsevat opiskelijoita tutkintoon johtavaan koulutukseen. Opiskelijavalinnoista puhuttaessa useimmiten puhutaan yhteisvalinnoista, jotka järjestetään keväällä sekä syksyllä ja joiden kautta valitaan suurin osa opiskelijoista. Korkeakouluilla on kuitenkin käytössä muitakin valintatapoja, kuten avoimen väylä ja erillishaut. Opiskelijavalinnat kuuluvat ammattikorkeakoulujen itsehallinnon piiriin, mutta niiden raamit määrittävät ammattikorkeakoululaissa sekä valtioneuvoston asetuksessa.

Polkuopinnot

Polkuopinnot tarjoavat opiskelijoille mahdollisuuden edetä avoimen ammattikorkeakoulun kautta tutkinto-opiskelijaksi. Tämä järjestelmä on suunniteltu erityisesti niille, jotka eivät ole saaneet opiskelupaikkaa suoraan valintakokeiden tai todistusvalinnan kautta. Polkuopinnot eivät anna varsinaista opinto-oikeutta, mutta ne antavat opiskelijalle oikeuden suorittaa korkeakouluopintoja avoimen korkeakoulun kautta. Polkuopinnot ovat avoimia kaikille eikä niihin osallistuminen yleensä vaadi pohjakoulutusta tai pääsykoetta. Opinnot koostuvat tutkinnon osista ja ammattikorkeakoulussa ne suoritetaan yleensä samojen opetussuunnitelmien mukaan kuin tutkintoa suorittavat opiskelijat. Polkuopiskelijat osallistuvat siis usein samoille kursseille ja suorittavat samat tehtävät ja kokeet kuin tutkinto-opiskelijat. Polkuopintojen suorittaminen ei automaattisesti takaa paikkaa tutkinto-ohjelmassa. Moni ammattikorkeakoulu tarjoaa kuitenkin mahdollisuuden siirtyä tutkinto-opiskelijaksi, jos polkuopintojen kautta on suoritettu tietty määrä opintopisteitä.

Siltaopinnot

Siltaopinnot ovat täydentäviä opintoja, joita voidaan vaatia joillain koulutusaloilla. Kyseessä on opinnot, jotka toimivat ns. siltana kahden eri koulutuksen välillä. Niiden tarkoitus on valmistaa opiskelijaa siirtymässä ja siksi ne ovatkin usein opintoja, jotka liittyvät joko tiettyyn koulutusalaan tai akateemisiin valmiuksiin.

Soveltuvuuskoe

Soveltuvuuden mittaamisesta puhutaan paljon varsinkin sotealalle hakevien opiskelijoiden kohdalla. Ammattikorkeakouluissa on ollut eri variaatioita, miten hakijoiden soveltuvuutta arvioidaan. Opiskelijavalintauudistuksessa on todettu, että soveltuvuuskokeen käyttö on sallittua, mikäli se on tutkimuskirjallisuudessa perusteltu. Tavoitteena on yhdenvertainen ja objektiivinen opiskelijavalinta eikä tutkimuksista saada kovin hyvää näyttöä siitä, että esimerkiksi psykologien haastattelut auttaisivat löytämään parhaiten alalle soveltuvat hakijoiden joukosta. Esimerkiksi ihmisen mielenterveyttä on hyvin hankala määrittellä yhden haastattelun perusteella. Lisäksi hoitotyön valintakoeikäntöjä on tutkittu vuonna 2014 väitöskirjassa, jonka mukaan kirjatentti ajaa saman asian kuin soveltuvuuskoe.

Terveysten ja toimintakykyyn liittyviä vaatimuksia

Sosiaali- ja terveys-, humanistisen- ja kasvatustieteiden, sekä liikunnan- että merenkulun alan ammattikorkeakoulututkintoon johtavissa koulutuksissa on alaikäisten, potilas- ja asiakas- tai liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia, jotka rajoittavat opiskelijaksi ottamista. Tällöin edellytetään, että opiskelijaksi otettava on terveydentilaltaan ja toimintakyvyltään kykenevä opintoihin liittyviin käytännön tehtäviin tai harjoitteluun. Kyseessä on ns. SORA-lainsäädäntö, jonka

nojalla opiskelijan tulee esimerkiksi ammattikorkeakoulun pyynnöstä esittää rikostaustaote, jos opiskelijalle annetaan opinnoissa tai opintoihin kuuluvassa harjoittelussa tehtäviä, jotka edellyttävät olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä. Lisäksi ammattikorkeakoulu voi velvoittaa opiskelijan esittämään huumausainetestin koskevan todistuksen, jos on aihetta epäillä, että opiskelija on huumausaineiden vaikutuksen alaisena opintoihin kuuluvissa käytännön tehtävissä tai harjoittelussa tai että opiskelijalla on huumausaineriippuvuus. Terveystilaan tai toimintakykyyn liittyvä rajoitus ei estä opiskelijaksi ottamista, jos sen vaikutukset voidaan kohtuullisin toimin, esimerkiksi erityisjärjestelyin poistaa.

Todistusvalinta

Vuodesta 2020 alkaen ammattikorkeakouluihin on otettu ensin vähintään puolet opiskelijoista todistuksen perusteella ja sen jälkeen jäljelle jääneistä hakijoista valitaan loput opiskelijat valintakokeen perusteella. Todistusvalinta perustuu ammatillisen perustutkinnon ja ylioppilastutkinnon arvosanojen pisteyttämiseen.

Valintakurssi

Valintakurssissa opiskelijavalinta tapahtuu valintakurssisuoritusten perusteella. Kyseessä on kurssi, joka suoritetaan tietyssä suoritusajassa ja opiskelijavalinnat tehdään valintakurssisuoritusten perusteella. Opintopisteet valintakurssin suorittamisesta saa osaksi opintoja.

Väyläopinnot

Väyläopinnot on tarkoitettu soveltuvan ammatillisen perustutkinnon suorittaneille. Ideana on, että tutkinto-opiskeluajaksi AMK:ssa lyhenee ammatillisessa koulutuksessa hankitun osaamisen ja avoimessa AMK:ssa suoritettujen väyläopintojen perusteella. Väyläopinnot on usein 20-30 opintopisteen laajuiset ja ne voi suorittaa toisen asteen tutkinnon yhteydessä. Väyläopinnot voidaan hyväksilukea osaksi AMK-tutkintoa, jos opinnot vastaavat korkeakoulun kurssin sisältöä. Parhaimmillaan siis toisen asteen opiskelija voi suorittaa osan opinnoistaan jo toisen asteen aikana, jos hän tietää, mihin korkeakouluun hän haluaa toisen asteen jälkeen hakea.

Yhteishaku

Yhteishakuja järjestetään kolme kertaa vuodessa:

- 1) **Kevään ensimmäinen yhteishaku:** Kevään ensimmäisessä yhteishaussa voi hakea korkeakoulujen syksyllä alkavaan vieraskieliseen koulutukseen.
- 2) **Kevään toinen yhteishaku:** Kevään toisessa yhteishaussa voi hakea syksyllä alkaviin korkeakoulujen suomen- ja ruotsinkielisiin koulutuksiin.
- 3) **Syksyn yhteishaku:** Syksyn korkeakouluhaussa voi hakea tammikuussa alkaviin korkeakoulujen koulutuksiin.

Yhteishaussa voi hakea kuuteen opiskelupaikkaan samanaikaisesti.

Yhteispiste

Ennen vuoden 2020 opiskelijavalintauudistusta opiskelijavalinta tapahtui joko pääsykokeella tai ylioppilastutkintotodistuksen ja pääsykokeen yhteispisteillä.